مكاتب رشدیه‌نك برنجی سنه‌سنه مخصوص

یکی صرف عثمانی

معارف عمومیه نظارت جلیله‌سی جانب عالیسندن عموم مکاتب رشدیه‌ده اوقوتدیرلمق اوزره قومیسیون مخصوصه ترتیب ایتدیرلمشدر

استانبول

(قره‌بت) مطبعه‌سی

مکاتب رشدیه‌نك برنجی سنه‌سنه مخصوص

یکی صرف عثمانی

تنقیح ٦٢

معارف عمومیه نظارت جلیله‌سی جانب عالیسندن عموم مکاتب رشدیه‌ده اوقوتدیرلمق اوزره قومیسیون مخصوصنه ترتیب ایتدیرلمشدر

استانبول

(قره‌بت) مطبعه‌سی

بسم الله الرحمن الرحيم

صرف عثمانی

معلومدر که لسان کلمه‌لردن، کلمه‌لرده حرفلردن تشکل ایدر.

حرف

حرف — معناسی اولمیوب تشکیل کلماتده قوللانیلان لفظه دینور. مثلا: [انسان ـ آرسلان ـ خانه ـ چیچك] کلمه‌لرینی تشکیل ایدن حرفلردن هیچ بریسنك معناسی یوقدر.

لسان عثمانی‌یی تشکیل ایدن حرفلر اوتوز ایکیدر:

ا ب پ ت ث ج چ ح خ د ذ ر ز ژ س ش ص
ض ط ظ ع غ ف ق ك ل م ن و ه لا ی

بونلره «حروف هجا» اطلاق اولنور.

«ك» درت درلو اوقونور:

برنجیسی «کلام» کلمه‌سنده اولدیغی کبی که بوکا [کاف عربیه]،

ایکنجیسی «دیگ» کلمه‌سنده اولدیغی کبی که بوکاده [کاف فارسیه] دینور.

اوچنجیسی «دکز» کلمه‌سنده اولدیغی کبی‌که بوکا [کاف نونیه] یاخود [صاغر کاف] ، دردنجیسی « آکری » کلمه‌سنده اولدیغی کبی‌که بوکا دخی [کاف یائیه] تعبیر اولنور .

بشقه مثاللر :

کاف عربیه‌یه: کرم، ذکی، ملك .
کاف فارسیه‌یه: گوهر، شکار، بانگ .
کاف نونیه : بکز، صوڭ .
کاف یائیه‌یه: دکرمن، بگ .

§

حرکه

حرکه — اوچدر : فتحه، کسره، ضمه .

لسانمزده [ا ــ و ــ ه ــ ی] حرفلری حرکه مقامنده قوللانیلوب (ا) فتحهٔ ثقیله‌یه ، (و) ضمه‌یه . (ه) فتحهٔ خفیفه‌یه، (ی) کسره‌یه علامت اوله‌رق یازیلیر. بونلره « حروف املا » دینور ، صدالری‌ده یوقدر. مثلا : «یاز» کلمه‌سنده‌کی (ا) فتحهٔ ثقیله‌یه علامت اولمق اوزره یازلمشدر، صداسی‌ده یوقدر .

حرکه‌سی اولان حرفه متحرك ، اولمیانه‌ده ساکن دینور . مثلا : « مکتب » کلمه‌سنده (م) متحرك، (ك) ساکن، (ت) متحرك، (ب) ساکندر .

حروف املادن هربریسی ایچون برر مثال :

ا ــ الما، یاز .
و ــ صو، قوم .
ه ــ دره، کله‌جك .
ی ــ کمی ، ایپ .

تمرین [*]

آشاغیده‌کی کلمه‌لرده بولنان کافلر ایله حروف املا تعیین اولنه‌جق:
[گل ــ یکی ــ کورمك ــ طاغ ــ دیل ــ یوز ــ یمك ــ کف ــ بیلمك ــ سوپورمك ــ شکر ــ صوبا ــ صیوا ــ یاپراق ــ سوز ــ بویا ــ رنك ــ کرم ــ تکمیل ــ فلك]

سؤال ــ لسان نه‌لردن تشکل ایدر؟ حرف نه‌یه دیرلر؟ لسان عثمانی‌یی تشکیل ایدن حرفلر قاچدر؟ (ك) حرفنك نوعلریله صورت تلفظلری نصلدر؟ حرکه قاچدر؟ اسانمزده حرکه مقامنده هانکی حرفلر قوللانیلیر؟ او حرفلره نه دینور؟ حرکه‌سی اولان حرف ایله حرکه‌سز حرفه نه نام ویریلیر ؟

کلمه

کلمه ــ معنالی لفظه دینور . بش نوعدر : اسم ، صفت ، ضمیر، فعل، ادات .

اسم

اسم - [احمد ــ استانبول ــ نیل ــ آت ــ آغاج ــ صو ــ عقل ــ

[*] تمرین ــ آلشدرمق ایچون دوام اوزره چالشدرمق دیمکدر.

روح] کبی اشخاصی، حیوانات واشیایی کوسترن کلمه‌لره دینور.
اسم ایکی قسمدر : اسم جنس، اسم خاص .

اسم جنس

اسم جنس — [انسان ـ شهر ـ ارسلان ـ وجدان] کبی معناسنده عمومیت بولنان کلمه‌یه دینور .

اسم خاص

اسم خاص -- [ابراهیم ـ طربزون ـ دجله] کبی معین اولان برشخص ویا برشی کوسترن کلمه‌یه دینور .
مفرد — بره دلالت ایدن کلمه‌یه دینور .
جمع — بردن زیاده‌یه دلالت ایدن کلمه‌یه دینور .
قاعده — ترکچه‌ده مفرد کلمه‌یی جمع یاپمق ایچـون صوکنه (لر) علاوه اولنور .

جمع		مفرد
قلملر	—	قلم
چوجقلر	—	چوجق
یازیلر	—	یازی

تمرین

آشاغیده‌کی کلمه‌لردن اسم جنسلر ایله اسم خاصلر تفریق اولنه‌جق :
[مکه — مدینه — استانبول — خانه — سلیمان — دکز —
چوجق — مرمره — طونه — عمر — عثمان — بالق — ملك —

خرما — نهر — نیل — پارس — شهر — شیراز — جام —
صراحی — صوبا — جغرافیا — بلبل — چیچك — اوروپا —
آلما — اشقودره]
آشاغیده‌کی کلمه‌لردن مفرد اولانلری جمع، جمع اولانلری‌ده
مفرد یاپیله‌جق :
[فن — تاریخ — سجاده — کتابلر — جدون —
راپور — قایقلر — چانطه — کاغد — طبق — باغچه‌لر —
آللر — امل — وجدان — یورك]

§

احوال اسم

احوال اسم — اسملرك عباره آره‌سنده کیردکاری شکله
دینور، یدی درلودر :
١ — مجرد: کلمه‌نك حال اصلیسیدر : « انسان » کبی
٢ — مفعول به : مجردك صوکنه (ی) علاوه اولنور :
« انسانی » کبی .
٣ — مفعول الیه : مجردك صوکنه (ه) علاوه اولنور :
[انسانه] کبی .
٤ — مفعول فیه : مجردك صوکنه (ده) علاوه اولنور :
[انسانده] کبی .
٥ — مفعول عنه: مجردك صوکنه (دن) علاوه اولنور:
[انساندن] کبی .

٦ — مضاف الیه : مجردك صوکنه « صاغر کاف » علاوه اولنور : « انسانك » کبی .

٧ — «مضاف» : مجردك صوکنه (ی) علاوه اولنور : [انسانی] کبی .

§

قاعده — مجرد بر اسمك صوك حرفی متحرك اولورسه احوال اسم علامتلری شو شکلده یازیلیر :

مجرد: = بابا ـ اوطه ـ قپو ـ کمی .

مفعول به ایچون:(یی) = بابایی ـ اوطه‌یی ـ قپویی ـ کمی‌یی کبی .

مفعول الیه ایچون:(یه) = بابایه ـ اوطه‌یه ـ قپویه ـ کمی‌یه کبی.

مفعول فیه ایچون : (ده) = باباده ـ اوطه‌ده ـ قپوده ـ کمیده کبی .

مضاف الیه ایچون : (نك) — بابانك ـ اوطه‌نك ـ قپونك ـ کمینك کبی .

مضاف ایچون: (سی) = باباسی ـ اوطه‌سی ـ قپوسی ـ کمیسی کبی .

اخطار — «صو» کلمه‌سنك مضاف الیه حالی شاذ اوله‌رق [صویك] مضاف حالی‌ده [صویی] کلیر . مثال . [صویك رنکی ـ دکز صویی]

سؤال — احوال اسم نه‌یه دینور ؟ هانکیلریدر ؟

تمرین

آشاغیده‌کی مجرد اسملرك یدی حالی یازیله‌جق :

[ادب ــ روزکار ــ صفا ــ چیچك ــ آرزو ــ درس ــ طوقماق ــ نطق ــ اوطه]

قاعده — صوکنده (قاف)، (چیم) بولنان ترکجه اسم مجردلرده مذکور حرفلر حرکه‌لنیرسه (قاف) غین و (چیم) جیم اولور .

مثال :

مجرد	مفعول به	مفعول الیه	مضاف الیه
ق ـطوپراق.	طوپراغی.	طوپراغه.	طوپراغك .
چ ـکیرچ.	کیره‌جی.	کیره‌جه.	کیره‌جك .

بر هجالی کلمه‌لر بو قاعده‌دن مستثنادر :

مجرد .	مفعول به.	مفعول الیه.	مضاف الیه .
ق ــاوق.	اوقی.	اوقه.	اوقك.
چ ــاوچ.	اوچی .	اوچه .	اوچك.

§

اضافت

اضـافت — [کتـابك قابی ، یازی کاغـدی ، چوبان چشمه‌سی ، سـکود آغاجی ، دمیر قلم ، کوکل کعبه‌سی، لیمون ایواسی] کبی براسمك دیکر براسمه معناجه مربوط بولنمسنه دیرلر. بو اسملردن اولکنه «مضاف الیه» ایکنجیسنه « مضاف »

تعبیر اولنور . مضاف الیه ایله مضافك ایکیسنه بردن [ترکیب اضافی] دینور .

اضافت اوچ نوعدر : لامیه ، بیانیه ، تشبیهیه .

١ — اضافت لامیه ـ مضاف ، مضاف الیهه مخصوص ویا مضاف الیهك ملکی اولدیغی آکلاشیلان اضافتدر. مضاف الیهك آخرنده (کاف نونیه) ، مضافك آخرنده‌ده (ی) حرفی بولنور:

احمدك کتابی

خواجه‌نك اوطه‌سی کبی

بو ترکیبلردن کتابه احمدك مالك اولدیغی واوطه دخی خواجه‌یه مخصوص بولندیغی آکلاشیلیر .

قاعده — مضاف ، مضاف الیهه مخصوص ویا مضاف الیهك ملکی اولدیغی آکلاشلمیوبده کلمه‌لرك ایکیسی بردن بر یره علم ، یاخود بر شخص وشیئه اسم اولورسه مضاف الیهك آخرنده‌کی (کاف) حذف ایدیلیر :

پاشا باغچه‌سی

محله بکجیسی

مدیر اوطه‌سی کبی

تمرین

آشاغیکی کلمه‌لردن هر برینك هانکی حالده بولندقلری بیان اولنه‌جق:

[احمدك ـ تربیه‌یی ـ خانه‌دن ـ مکتبده ـ شاکرد ـ خواجه‌سی ـ تبه‌سی ـ پرده‌یه ـ درجه ـ باغچه‌نك ـ باغك ـ آیاغه]

۲ ــ اضافت بیانیه ــ مضاف الیه ، مضافك نوعنی ویا نه‌دن یاپلدیغنی بیلدیرن اضافتدر .

قاعده ــ مضاف الیه مضافك نوعنی کوسترن اضافت بیانیه‌لرده مضاف الیهك آخرنده (کاف) بولنماز: [چنار اغاجی ــ دکز صویی] کبی .

قاعده ــ مضاف الیه مضافك نه‌دن یاپلدیغنی افاده ایدن اضافت بیانیه‌لرده نه مضاف الیهك آخرنده (کاف) ، نه‌ده مضافك آخرنده (ی) بولنور : [دمیرقلم ــ تخته مناره] کبی .

۳ ــ اضافت تشبیهیه ــ مضاف الیه ، مضافه و مضاف ، مضاف الیهه بکزه‌دلمك ایچون سویلنیلان اضافتدر : [علم دریاسی ــ ویشــنه اریکی] کبی .

قاعده ــ اضافت تشبیهیه‌ده دخی اضافت بیانیه‌ده اولدیغی کبی مضاف الیهك اخرنده [لك ، نك] یوقدر .

تمرین

آشاغیده‌کی ترکیب اضافیلرك هانکی نوعدن اولدقلری بیان ایدیله‌جك :

[طاغك تپه‌سی ــ چوجغك اویونجاغی ــ اوقومه‌نك فائده‌سی ــ فنار باغچه ــ وان کدیسی ــ کویك یولی ــ محله جامعی ــ لیمون چکردکی ــ دوه قوشی ــ تاریخ کتابی ــ خواجه‌نك کتابی ــ دمیر کورك ــ سکود آغاجی ــ کچی سودی ــ محله بکجیسی ــ مارسلیا کیره‌میدی ــ کستانه آغاجی ــ کموش کوستك ــ قهوه دکرمنی ــ آلتون ساعت]

سؤال ــ اضــافت نه‌یه دیرلر ؟ قاچ نوعدر ؟ هر نوعدن اوچر مثال بولنه‌جق

صفت

صفت ـ اسملرك احوالنی، اشکالنی وسائر اوصافنی کوسترن کلمه‌لردر . مثلا : [ذکی آدم ، یشیل یاپراق ، آجی صو ، بیوك شهر] دینلدکده [ذکی ، یشیل، آجی ، بیوك کلمه‌لری یانندەکی اسملرك نصل اولدقلرینی کوستردکلرندن صفت اولدقلری فرق ایدیلیر .

بو مثاللرده کوسترلدیکی وجه ایله یانلرنده [آدم ، یاپراق ، صو ، شهر] کبی صفتله براشن اسملره موصوف تعبیر اولنور . ترکجه قاعده‌سنه کوره صفت اول ، موصوف صکره کلیر . « بیوك شهر » مثالنده اولدیغی کبی . بویله صفت ایله موصوفدن تشکل ایدن مرکباته « ترکیب توصیفی » دینور .

اخطار ـ برکلمه‌نك صفت اولدیغنی آکلامق ایچون آندن صکره [کیمسه ، شی] لفظلرندن برینی کتیروب برمعنی حاصل ایتمك کافیدر .

مثلا : [زنکین ، فنا] کلمه‌لری بر ر صفتدر. چونکه [زنکین کیمسه] ، [فنا شی] دینه‌بیلیر .

[اوطه ، عقل] کلمه‌لری ر ر صفت اولمیوب اسم اولدقلرندن بونلرك یانلرینه ذکر اولنان لفظلر کتیریله‌رك [اوطه کیمسه عقل شی] دینه‌جك اولسه برمعنی چیقاریله‌ماز

قاعده ـ ترکجه ترکیب توصیفیلرده موصوف اولان اسملر

ابدال	ابدالمسی
اکشی	اکشمترك
آجی	آجیمتراق
کوربه	کوربه‌جك
قیصه	قیصه‌جق

سؤال ـ صفت قاچ قسمدر؟ هرقسم تعریف ایدیله‌جك

تمرین

آشاغیده‌کی صفتلرك هانکی قسمه عائد اولدیغی تفریق اولنه‌جق [ادرنه‌لی ـ عربجه ـ صوغوقجه ـ صیجاق ـ لذیذ ـ صارمسی زورلو ـ جانسز ـ بیاض ـ اوزون ـ یومشاق ـ کتابجی ابدالمسی ـ کلینلك ـ تازه ـ بایانجه] .

§

اسم عدد

اسم عدد ـ صاییلرك آدیدر . درت قسمدر :

برنجیسی : [عدد طبیعی] در : [بر ـ ایکی ـ اوچ ـ بش ـ اون ـ یکرمی ـ اللی ـ یوز ـ بیك ـ میلیون] الخ کبی

ایکنجیسی : [عدد وصفی] درکه عدد طبیعیلرك آخرینه (نجی) علاوه اولنه‌رق حاصل اولور .

مثال :

عدد طبیعی	عدد وصفی
بر	برنجی
اوچ	اوچنجی

اون	اونجی
یوز	یوزنجی

اخطار — [ایکی ـ آلتی ـ یدی ـ یکرمی ـ اللی] عدد طبیعیلری وصفیه صورتنه کیرنجه صوکلرنده‌کی (ی) لرحذف اولنور .

مثال :

عدد طبیعی	عدد وصفی
ایکی	ایکنجی
آلتی	آلتنجی
یدی	یدنجی
یکرمی	یکرمنجی
اللی	اللنجی

§

اوچنجیسی : عدد کسری درکه معلوم برمقدارك ینه معلوم برقسمنی کوسترر، قسمی آلنان مقداره، (ده) علاوه اولنور.

مثال :

عدد طبیعی	عدد کسری
اوچ	اوچده بر
اون	اونده ایکی

یوز	یوزده اون
بیك	بیکده اللی کبی

§

دردنجیسی : [عددتوزیعی] درکه بر مقدارك مساوی صورتده آیریلوب طاغیدلمسنی بیلدیرر ، عدد طبیعینك صوڭ حرفنه ــ مفتوح قیلنه‌رق ــ بر (ر) علاوه اولنور .

مثال :

عدد طبیعی	عدد توزیعی
بر	برر
اوچ	اوچر
بش	بشر
سکز	سکزر
اون	اونر
اوتوز	اوتوزر

اخطار — [ایکی ــ آلتی ــ یدی ــ یکرمی ــ اللی] عدد طبیعیلری توزیعیه صورتنه کیرنجه صوکلرینه (ر) دن اول برده (ش) کتیریلیر .

مثال :

عدد طبیعی	عدد توزیعی
ایکی	ایکیشر

آلتی	آلتیشر
یدی	یدیشر
یکرمی	یکرمیشر
اللی	اللیشر کبی

اخطار — درت عدد طبیعیسنك نهایتندهکی (ت) حرفی حرکه‌لنه‌جك اولورسه (د) حرفنه منقلب اولور.

مجرد	درت
مفعول به مضاف	دردی
مفعول الیه	درده
مضاف الیه	دردك
عدد وصفی	دردنجی
عدد توزیعی	دردر

اخطار — [سکز غروش — اونجی او — اوچر کتاب] سوزلرنده کورلدیکی وجه ایله صاییلر دائما بر اسمه عائد بولندقلرندن صفت اعتبار اولنور.

اخطار — اسم عددلرده دخی احوال اسم جاریدر.

تمرین

آشاغیده‌کی جمله‌لرده بولنان اسم عددلر آیریله‌جق وهانکی قسملردن اولدقلری بیان ایدیله‌جکدر.

[جنتمکان فاتح سلطان محمد خان حضرتلری عثمانلی پادشاهلرینك یدنجیسیدر ـ جناب حق درت بیوك کتاب انزال بیورمشدر ـ پیغمبر ذیشانمز افندمز حضرتلری ربیع الاولك اون ایکنجی کیجه‌سی دنیایی تشریف بیورمشلر — دنیانك درتده برقسمی قره ودرتده اوچ قسمی دکزدر ـ برکناه چوقدر ، بیك طاعت آزدر — انسان برنجی درجه‌ده کندی لسانك قواعدینی تحصیله چالشملیدر ـ طلبه اولکی سنه موقع امتحانه اوچر اوچر جلب اولنمش ایدی ـ ملکیه مأمورلری هرآی معاشلرندن یوزده بش غروش ویررلرکه بوباره سایهٔ شاهانه‌ده کندیلرینك وعائله‌لرینك معیشت مستقبله‌لرینی تأمین ایدر ـ سکزکونلك عمر ایچون طقوزکون چالشملیدر ـ خلفای عباسیه‌نك بشنجیسی اولان هارون رشید ، تاریخده آنجق بیکده برآدمه میسر اولور برکوزل نام براقشدر ـ کچن سنه صنفلرك چالیشقان شاکردلرینه مکافات اوله‌رق دردر کتاب ویرلمش ایدی ـ اون ایکی آی برسنه‌در ، برکون یکرمی درت ساعتدر ـ معمار سنان سلیمانیه ، شهزاده جامعشریفلرینی بنا ایدن استاد شهیردر ، (۹۹۶) ده یوز یاشنده وفات ایتمشدر ـ انسانلر درت درلودر : برنجیسی ، بیلیر ، بیلدیکنیده بیلیر ؛ ایشته اوعالمدر ، آکا صوریلمی . ایکنجیسی بیلیر ، فقط بیلدیکنی بیلمز ؛ ایشته او ناسیدر . آکا اخطار ایتملی . اوچنجیسی بیلمز ، بیلمدیکنیده بیلیر ؛ ایشته او ، مسترشددر ، آنی ارشاد ایتملی . دردنجیسی بیلمز ، بیلمدیکنیده بیلمز ؛ ایشته اوجاهلدر ، آندن صاقنملی ـ مکتب سلطانیده ایکی یوز یکرمی آلتی نومرولو بیوك برادرم آصف افندی صنفك برنجیسیدر ـ بوسنه ایکمزده اوچر مکافاته نائل اولدیغمزدن پدرمز یوزر غروش عطیه ویردی] .

اسم اشارات

اسم اشارت — برشیئی کوسترمك ایچون قوللانیلان [بو ـ شو ـ او] لفظلریدر .

بو ــ لفظی یقیندەکی، شــو ــ بر آز اوزاقدەکی ، او ــ لفظی ایسە دها اوزاقدەکی شیئی کوسترمك ایچون وللانیلیر.
بونلرك کوستردکاری شیلره صرف اصطلاحنجه [مشارالیه] تعبیر اولنور . مثلا :

بو	کتاب
شو	قلم
او	طاغ

دینلدکده [بو ــ شو ــ او] اسم اشارت، [کتاب ــ قلم ــ طاغ] کلەلریدە آنلرك مشار الیهیدر .
اخطار — [بو ــ شــو ــ او] اسم اشــارتلرینك جمعی [بونلر ــ شونلر ــ آنلر] کلیر .
اسم اشارتلرك احوالی بروجه آتیدر :

مفردلرینه مثال :

مجرد	مفعول به	مفعول الیه	مضاف الیه
بو	بونی	بوکا	بونك
شو	شونی	شوکا	شونك
او	آنی	آکا	آنك

جمعلرینه مثال :

مجرد	مفعول به	مفعول الیه	مضاف الیه
بونلر	بونلری	بونلره	بونلرك

شونلر	شونلری	شونلره	شونلرك
آنلر	آنلری	آنلره	آنلرك

اخطار ــ بو اوچ اسم اشارتك مضاف حاللری یوقدر .

[بورا ــ شورا ــ اورا] لفظلری دخی اسم اشارت اولوب بونلر بر محل کوسترمك ایچون قوللانیلیر جمعلری : [بورالر ــ شورالر ــ اورالر] در .

احوالی :

مجرد	مفعول به	مفعول الیه	مضاف الیه	مضاف
بورالر	بورالری	بوراله	بورالرك	بورالری

| اوته کی ــ بریکی | کلمه‌لری ده اسم اشارتدر . اولکیلر کبی مفعول به ، مفعول الیه ، مضاف الیه اولورلر . جمعلرنده | اوته کیلر ــ بریکیلر | دینور . « اشبو » لفظی دخی اسم اشارت کبی قوللانیلیر .

ضمیر

ضمیر ــ بش نوعدر : ضمیر شخصی ــ ضمیر اضافی ــ ضمیر نسبی ــ ضمیر فعلی ــ ضمیر وصفی

ضمیر شخصی

ضمیر شخصی — | بن ـ سن ـ او | کلمه‌لریدر . « بن » متکلمه ، « سن » مخاطبه ، « او » غائبه مخصوصدر « ۱ » .

بونلر شو صورتله جمعلنیرلر :

جمع متکلم	جمع مخاطب	جمع غائب
بز	سز	آنلر

ضمیر شخصیلرده‌دخی احوال اسم جاریدر، آنجق مضاف حالی یوقدر .

ضمیر شخصیلرك مفردلرینك احوالی

مجرد	مفعول به	مفعول الیه	مضاف الیه
بن	بنی	بکا	بنم
سن	سنی	سکا	سنك
او	آنی	آکا	آنك

ضمیر شخصیلرك جمعلرینك احوالی

مجرد	مفعول به	مفعول الیه	مضاف الیه
بز	بزی	بزه	بزم

«۱» متکلم. سوز سویلین ـ مخاطب سوز سویلنن ـ غائب، حاضر اولمیوب‌ده کندندن بحث ایدیلندر .

تمرین

آشاغیده‌کی جمله‌لرده بولونان ضمیرلر کوستریله‌جك وبو ضمیرلردن هانکیلرینك ضمیر شخصی ، هانکیلرینك ضمیر اضافی ، هانکیلرینك ضمیر نسبی اولدقلری تعیین وتفریق قلنه‌جق :

[بن دایمدن بش یاش کوچکم ـ بوکونکی درسمز پك قولایدر ـ احمد افندینك مملکتی ازمیردر ـ سن بویوککی بیلکه کوچکك‌ده سنی بیلسون — دون سزی چارشیده کوردم ، پدریکز یانکزده ایدی ـ کچن کون قورشون قلممی سزه ویرمش ایدم ، نه‌یاپدیکز ؟ ـ محمد افندی صنفمزك برنجیسیدر ـ درسنه چالشمیان طلبه معلملرینك‌ده ، پدر ووالده‌سنك‌ده محبتنی قازانه‌ماز ـ بودفتر کاظم افندینکدر ، شوکاغدلرده آنك ـ بنم یازوم سنك یازوکدن دها کوزل واوقوناقلیدر ـ بوکون وظیفه‌می حقیله ایفا ایتدیکمدن بر آفرین ورقه‌سنه نائل اولدم ـ درسلرینی ، وظیفه‌لرینی یولیله ایفا ایدنلر البته نائل مکافات اولورلر ـ بنم برادرم عاقلدر].

§

ضمیر فعلی

ضمیر فعلی — ترکیبده فعللرك آخرینه کله‌رك فاعلی بیان ایدن ضمیرلردر . مثلا : [کوردم] لفظنك آخرنده‌کی (م) ، [یازییورسکز] لفظنك آخرنده‌کی (سکز) ، [چالیشه‌جغز] لفظنده‌کی (ز) ، [اوقومایسك] لفظنده‌کی (سك) ، [باقیکز] لفظنده‌کی (کز) ضمائر فعلیه‌دندر .

§

ضمیر وصفی

ضمیر وصفی — (کی) لفظندن عبارتدر (کی) لفظی بر اسمدن صکره ذکر ایدیله‌رك او اسمه صفت معناسی

ویرر. آنجق اسم ایله مذکور لفظ آره‌سنه (ده) اداتی کتیریلمز.
مثلا [بزم باغچه‌ده‌کی اریك آغاجی] دینلدکده [باغچه‌ده‌کی] کلمه‌سی اریك آغاجنی توصیف ایتمش اولور.

تمرین

آشاغیده‌کی عباره‌لرده بولنان ضمیرلر کوستریله‌جك وهانکی نوعدن اولدقلری تفریق وبیان ایدیله‌جك:

[اوده‌کی یازارچارشی‌یه اویماز ـ اختیارلقده راحت ایتمك ایسترایسه‌کز کنجلکده چالیشکز ـ بندن کوزل یازیپورسکز ـ یاپدیغم رسملری پدرمه بکندردم ، اوده بکا مکافات اوله‌رق بوکتابی‌ویردی ـ برادرده‌کی ساعت بنم شو ساعتدن دها ایدر ـ نه‌قدر نتبلسك ـ کله‌جك جمعه پدرمله یاقه‌جغه کیده‌جکز ـ دون کچ وقت یاتدیغم ایچون اویومش قالمشم ، مکتبه یوقامه زماننده برآز صکره کیتدم ـ ایی یازمق، چوق معلومات حاصل ایتمك ایچون چوق یازملی‌یز ، چوق اوقوملی‌یز ـ مشهور خطاط حافظ عثمان مرحوم ، کندیسی قدر کوزل یازی یازان اولوب اولمدیغنی سؤال ایدن برذاته « بنم قدر یازان بنم قدر یازار » دیمشدر ـ سزده‌کی کتابلر بنده اولسه دها زیاده چالیشیر ، استفاده ایدرم ـ عقللی برچوجق شونك بونك لاقیردیسنه قولاق آصماز ، کیجه کوندز درسلرینه چالیشیر ، آدم اولمغه غیرت ایدر ـ سز استانبوللوسکز ـ درسلریکه هیچ چالیشمیورسك ـ چوق خایلازسك ـ پك کوزل رسم یاپیورسکز ـ کامل افندی بندن کوزل رسم یاپیور ـ بروسه‌ده‌کی قاپلیجه‌لرك خواص شفائیه‌سی پك چوق تجربه‌لرله ثابت اولمشدر] .

فعل

فعل ــ بر ایشـك ویا برحالك اوچ زماندن برنده وقوعنی خبر ویرن کلمه‌در .

[چوجق دوشدی ــ بز چالیشیورز ــ سن اوقویه‌جقسك]
عباره‌لرنده کوریلان [دوشدی ــ چالیشیورز ــ اوقویه‌جقسك]
کلمه‌لری فعلدر .

اخطار ــ علم صرفده کچمش زمانه « ماضی » . شمدیکی زمانه « حال » . کله‌جك زمانه‌ده « استقبال » ویا « مستقبل » دینور .

مصدر

مصدر ـــ فعللرك اصلیدر . ترکجه‌ده ایکی درلودر :

برنجیسی . آخرنده (مق) بولنان کلمه‌لردرکه‌بونلره (مصدر ثقیل) دینور .

[اوقومق ــ یازمق ــ اوطورمق ــ طورمق ــ صورمق ــ قیرمق] کبی .

ایکنجیسی . صوکنده (مك) اولان کلمه‌لردرکه بونلره‌ده (مصدر خفیف) تعبیر اولنور :

(اوکرنمك ــ کورمك ــ کلمك ــ کیتمك ــ ویرمك ــ چیزمك ــ بیلمك ــ کزمك) کبی .

مصدرلرك نهایتلرنده‌کی (مق ـ مك) لفظلرینه « ادات مصدر » وبونلر قالدیرلدقدن صکره قالان لفظه‌ده « مادهٔ اصلیه » دینور: مثلا [اوقومق ـ کورمك] مصدرلرنده (مق ـ مك) ادات مصدر، [اوقو ـ کور] ده مادهٔ اصلیه‌در .

§

مثبت — منفی

مصدرلر و آنلردن حاصل اولان فعللر یا مثبت ویا منفی اولور .

مثبت

مثبت — افاده ایتدیکی ایشك وقوع بولدیغنی ویا وقوع بوله‌جغنی فعله دینور : [بو صباح یاغمور یاغدی] عباره‌سنده‌کی [یاغدی] فعلی کبی

منفی

منفی — افاده ایتدیکی ایش وقوع بولمیان ویا وقوع بولمیه‌جق اولان فعله دینور . [بر آیدن بری یاغمور یاغمدی] عباره‌سنده‌کی [یاغمدی] فعلی کبی .

قاعده — مثبت ، بر مصدری منفی یاپمق ایچون مادهٔ اصلیه ایله ادات مصدر آره‌سنه خفیفلرده (مه) ثقیللرده (ما) علاوه اولنور .

مثال :

منفی	مثبت
کورمه‌مك	کورمك
یازمامق	یازمق

اخطار — بونلره مصدر اصلی دینور. مصدر اصلیدن درت درلو مصدر وجوده کلیر :

١ — مصدر تأکیدی. مصدرلرك صوکنه خفیفلرده (لك)، ثقیللرده (لق) علاوه اولنه‌رق حاصل اولور.

مثال

(کورمك) دن (کورمکلك)، (یازمق)دن (یازمقلق) کبی.

§

٢ — مصدر تخفیفی، مصدر اصلیلرك آخرنده‌کی کاف وقافك یرینه (ه) کتیرمکله وجوده کلیر :

(کورمك) دن (کورمه)، (یازمق) دن (یازمه) کبی.

§

٣ — حاصل مصدر. ادات مصدر حذف و مادهٔ اصلیه‌یه بر (ش) علاوه اولنه‌رق یاپیلیر.

مثال :

(کورمك) دن (کورش)، (یازمق) دن (یازش) کبی.

تمرین

شو مصدر اصلیلر ـ تأکیدی، تخفیفی، حاصل مصدر شکلنه قونیله جق :

[سومك ـ یاقمق ـ گلمك ـ صیقمق ـ پیشمك ـ طاشمق]

اخطار ـ مادهٔ اصلیه‌نك اخری متحرك اولورسه (یش) علاوه اولنور :

(سویلمك)دن(سویلیش)، (اوقومق)دن(اوقویش) کبی .

§

٤ ـ اسم مصدر ، بعض مصادرك نهایتلرنده‌کی (ك) و(ق) لك حذفیله تشکیل اولنور .

مثال :

(آلمق)دن (آلم) ، (صاتمق)دن (صاتم) ، (ایچمك) دن (ایچم) ، (بوکمك)دن (بوکم) کبی .

§

تمرین

آشاغیده‌کی عباره‌لره بولنان مصدرلر آیریله‌رق هر برینك خفیف ویاثقیل، مثبت ویامنفی اولدیغی بیلدیریله‌جك :

[هر بورجی اداایتمك مقتضیات دینیه‌دندر ـ آدم ایچون صاحب ادب اولمق مالات ذهب اولمقدن اعلادر ـ هر صباح ایرکن قالقمق، ایشیله مشغول اولمق باعث سعادتدر ـ بختیار اولمق ایستین کنجلر، اختیارلرك نصیحتیله عامل اولورلر] .

فاعل — مفعول

فاعل — فعلك افاده ايتديكى ايشى ياپانه دينور، شوحالده هر فعلك بر فاعلى واردر . فاعل ، فعلدن اول كلير . مثلا : [خواجه افندى يازدى ـ بز اوقودق] دينلدكده |يازدى| فعلنك فاعلى «خواجه» ، |اوقودق| فعلنك فاعلى ده «بز» كلمه‌سيدر .

بر فعلك فاعلى بولمق ايچون اولنه (كيم) ويا (نه) سؤالنى كتيرمك كافيدر . مثلا : [چوجق دوشدى ـ طاش جامى قيردى] عباره‌لرنده ، «كيم دوشدى» دينلدكده (چوجق) و «جامى نه قيردى» ، دينلدكده (طاش) كلمه‌لرينك فاعل اولدقلرى آكلاشيلير .

§

مفعول — فعلك افاده ايتديكى ايشك تأثيرينى كورن كلمه‌در [خواجه درسى يازدى ـ بز كتابى اوقودق] عباره‌لرنده يازيلان شى (درس). اوقونان شى ده (كتاب) اولديغندن بو كلمه‌لر [يازدى ـ اوقودى] فعللرينك مفعوليدر .

فعلك مفعولى: (مفعول به صريح) ويا (مفعول به غير صريح) اولور. مفعول به صريح (مفعول به) حالنده و مفعول به غير صريح ده (مفعول اليه ـ مفعول فيه ـ مفعول عنه) حالنده اولان مفعوللردر ، مثلا : [خواجه افندى كتابى احمد افندى‌يه ويردى] عباره‌سنده

خواجه (فاعل) ، کتابی (مفعول‌به صریح) ، احمدافندی‌یه (مفعول‌به غیر صریح) ، ویردی‌ده (فعل) در .

اخطار — برفعلك مفعول به صریحنی بولمق ایچون او فعلدن اول (نه‌یی ـ کیمی) سؤاللرینی و مفعول الیهی بولمق ایچونده ، (نه‌یه ـ کیمه) سؤاللرینی ایراد ایتمك ایجاب ایدر. مثلا : یوقاریکی مثالده «خواجه نه‌یی ویردی» دینورسه (کتابی) کلمه‌سنك مفعول به و« کیمه ویردی » دینورسه (احمدافندی‌یه) کلمه‌سنك‌ده مفعول الیه اولدیغی آکلاشیلیر .

تمرین

آشاغیده‌کی عباره‌لرده بولنان فعللرله هربرینك فاعل و مفعوللری کوستریله‌جك ومفعوللرك هانکی نوعدن اولدقلری بیان ایدیله‌جك :

(جناب حق ایی قوللرینی هرشیدن حفظ ایدیور — دین مبین هربورجك اداسنی امر بیورمشدر — صنعت انسانه خزینه اولور — سن باباکه رعایت ایت‌که اوغلك‌ده سکا رعایت ایتسون — چوجق‌چوق یوز بولنجه یوزسز اولور — بزارباب علم ایله کوریشیرسه‌ك علم‌وتربیه قازانیرز — هنرلی شاکرد استادینه کندینی سودیرر — سزبیوکلرك مراتبنی طوغریلقله بوله‌جقسکز — انسان‌دنیاده هرشیدن زیاده ایی‌نام برقلیدر — بن‌نصل رزقمی آرار ایسه‌م رزقم‌ده‌بنی اویله آرار) .

§

معلوم ـ مجهول

مصدرلر و آنلردن حاصل اولان فعللر یا « معلوم » ویا « مجهول » اولورلر .

فعل معلوم

فعل معلوم — فاعلی بللی اولان فعلدر : [بن کلدم — برادرم کوردی — حسن افندی تحصیله باشلایه‌جقدر .] عباره‌لرنده‌کی فعللرك فاعللری [بن — برادرم — حسن افندی] کلمه‌لری اولدیغندن بو فعللر (معلوم) در .

§

فعل مجهول — فاعلی بللی اولمیان فعلدر : [کتاب ییرتلدی — قلم قیرلدی — مکتب ایکیده آچیلیور — موسیقه چالینه‌جق — درس اوقونمیلیدر] عباره‌لرنده‌کی فعللرك فاعلی کیم ویانه اولدیغی سویلنمدیکندن مذکور فعللر (مجهول) در .

قاعده — معلوم برفعلی مجهول یاپمق ایچون مادهٔ اصلیه‌نك صوك حرفی (ل) اولمیان وساکن بولنان مصدرلرده بر (ل) ومادهٔ اصلیه‌نك صوك حرفی (ل) اولان و یا متحرك بولنان مصدرلرده‌ده بر (ن) زیاده ایدیلیر

مثال

معلوم	مجهول
ویرمك	ویرلمك
یازمق	یازلمق

اوقومق اوقونمق
بیلمك بیلنمك کبی

متعدی ـ لازم

مصدرلر و آنلردن حاصل اولان فعللر معنی جهتیله دخی یا «متعدی» ویا «لازم» اولور .

متعدی

متعدی — فاعلك بر ایشی اولوب مفعول به صریحه تأثیر ایدن کلمه‌در . مثلا : [اوکرنمك ، کورمك ، صورمق] مصدرلری متعدیدر . چونکه مفعول صریحسز قوللانلماز ، مطلق بر شیئی اوکرنمك، بر شیئی کورمك، برشیئی صورمق دینور .

§

لازم

لازم — فاعلك بر حالی اولوب باشقه‌سنه تعلق ایتمین یعنی مفعول به صریح آله‌میان کلمه‌در. مثلا: [اوشومك ـ کلمك ـ اویومق] فعللری لازمدر. چونکی [برشیئی اوشومك ـ برشیئی کلمك ـ برشیئی اویومق] دینه‌مز، بونلر فاعلك برر حالیدر.

تمرین

آتیده‌کی مصدرلرك هانکیسی معلوم، هانکیسی مجهول اولدیغی

بر بر بر کوستریله جك ونه ایچون معلوم ویانه ایچون مجهول ایسه بیلدیریله جك :

[اوطورمق ـ یاقمق ـ یازلمق ـ دوشمك ـ کولمك ـ آلمق ـ سویلنمك ـ سولمك ـ سونمك ـ یاغمق ـ قوشمق ـ کسمك ـ اکلنمك ـ سیلنمك] .

ینه بو مصدرلرك هانکیسی متعدی هانکیسی لازم اولدیغی کوستریله جك و سببلری بیان اولنه جق .

§

تصریف افعال

مصدرلر اوچ زمانه دلالت ایتمك ایچون طقوز شکله کیررکه او شکللره «صیغه» تعبیر اولنور . بو صیغه لرده شونلردر :

١ ماضئ شهودی

٢ ماضئ نقلی

٣ مضارع

٤ حال

٥ استقبال ـ یاخود ـ مستقبل

٦ فعل وجوبی

٧ فعل التزامی

٨ امر غائب

٩ امر حاضر

بر مصدرك بو طقوز صیغه سنك متکلمی ، مخاطبی ، غائبی مفرد وجمع اوله رق ذکر ایتمکه (تصریف) دینور .

امثله :

[کورمك- اوقومق] مصدرلرینك مثبت صورتنك تصریفی :

ماضیٔ شهودی

	متکلم :	کوردم	اوقودم
مفرد	مخاطب :	کوردك	اوقودك
	غائب :	کوردی	اوقودی

§

	متکلم :	کوردك	اوقودق
جمع	مخاطب :	کوردیکز	اوقودیکز
	غائب :	کوردیلر	اوقودیلر

ماضیٔ نقلی

	متکلم :	کورمشم	اوقومشم
مفرد	مخاطب :	کورمشسك	اوقومشسك
	غائب :	کورمش	اوقومش

§

	متکلم :	کورمشز	اوقومشز
جمع	مخاطب :	کورمشسکز	اوقومشسکز
	غائب :	کورمشلر	اوقومشلر

مضارع

	متکلم :	کوررم	اوقورم

مفرد	مخاطب :	كوررسك	اوقورسك
	غائب :	كورر	اوقور

§

	متکلم :	كوررز	اوقورز
جمع	مخاطب:	كوررسكز	اوقورسكز
	غائب :	كوررلر	اوقورلر

حال

	متکلم :	كوريیورم	اوقويورم
مفرد	مخاطب :	كوريیورسك	اوقويورسك
	غائب :	كوريیور	اوقويور

§

	متکلم :	كوريیورز	اوقويورز
جمع	مخاطب :	كوريیورسكز	اوقويورسكز
	غائب :	كوريیورلر	اوقويورلر

استقبال ـ مستقبل

	متکلم :	كوره جكم	اوقويه جغم
مفرد	مخاطب:	كوره جكسك	اوقويه جقسك
	غائب	كوره جك	اوقويه جق

§

	متکلم :	کوره‌جکز	اوقویه‌جغز
جمع	مخاطب :	کوره‌جکسکز	اوقویه‌جقسکز
	غائب :	کوره‌جکلر	اوقویه‌جقلر

فعل وجوبی

	متکلم :	کورملی‌یم	اوقوملی‌یم
مفرد	مخاطب :	کورملیسك	اوقوملیسك
	غائب :	کورملی	اوقوملی

§

	متکلم :	کورملی‌یز	اوقوملی‌یز
جمع	مخاطب :	کورملیسکز	اوقوملیسکز
	غائب :	کورملیلر	اوقوملیلر

فعل التزامی

	متکلم :	کوره‌یم	اوقویه‌یم
مفرد	مخاطب :	کوره‌سك	اوقویه‌سك
	غائب :	کوره	اوقویه

§

	متکلم :	کوره‌لم	اوقویه‌لم
جمع	مخاطب :	کوره‌سکز	اوقویه‌سکز
	غائب :	کوره‌لر	اوقویه‌لر

امر غائب

جمع	مفرد
کورسونلر	کورسون
اوقوسونلر	اوقوسون

امر حاضر

جمع	مفرد
کوریکز ـ یاخود ـ کورك	کور
اوقویکز ـ یاخود ـ اوقویك	اوقو

(کورمك ـ اوقومق) مصدرلرینك منفی صورتنك تصریفی:

ماضیٔ شهودی

	متکلم :	کورمدم	اوقومدم
مفرد	مخاطب :	کورمدك	اوقومدك
	غائب :	کورمدی	اوقومدی .

§

	متکلم :	کورمدك	اوقومدق
جمع	مخاطب :	کورمدیکز	اوقومدیکز
	غائب :	کورمدیلر	اوقومدیلر

ماضئ نقلی

	متکلم :	کورمه‌مشم	اوقومامشم
مفرد	مخاطب :	کورمه‌مشسك	اوقومامشسك
	غائب :	کورمه‌مش	اوقومامش

§

	متکلم :	کورمه‌مشز	اوقومامشز
جمع	مخاطب :	کورمه‌مشسکز	اوقومامشسکز
	غائب :	کورمه‌مشلر	اوقومامشلر

مضارع

	متکلم :	کورمم	اوقومام
مفرد	مخاطب :	کورمزسك	اوقومازسك
	غائب :	کورمز	اوقوماز

§

	متکلم :	کورمیز	اوقومایز
جمع	مخاطب :	کورمزسکز	اوقومازسکز
	غائب :	کورمزلر	اوقومازلر

حال

	متکلم :	کورمیورم	اوقومیورم
مفرد	مخاطب :	کورمیورسك	اوقومیورسك
	غائب :	کورمیور	اوقومیور

§

جمع	متکلم :	کورمیورز	اوقومیورز
	مخاطب :	کورمیورسکز	اوقومیورسکز
	غائب :	کورمیورلر	اوقومیورلر

استقبال ـ مستقبل

مفرد	متکلم :	کورمیه‌جکم	اوقومیه‌جغم
	مخاطب :	کورمیه‌جکسك	اوقومیه‌جقسك
	غائب :	کورمیه‌جك	اوقومیه‌جق

§

جمع	متکلم :	کورمیه‌جکز	اوقومیه‌جغز
	مخاطب :	کورمیه‌جکسکز	اوقومیه‌جقسکز
	غائب :	کورمیه‌جکلر	اوقومیه‌جقلر

فعل وجوبی

مفرد	متکلم :	کورمه‌ملی‌یم	اوقومامالی‌یم
	مخاطب :	کورمه‌ملیسك	اوقومامالیسك
	غائب :	کورمه‌ملی	اوقومامالی

§

جمع	متکلم :	کورمه‌ملی‌یز	اوقومامالی‌یز
	مخاطب :	کورمه‌ملیسکز	اوقومامالیسکز
	غائب :	کورمه‌ملیلر	اوقومامالیلر

فعل التزامی

مفرد	متکلم	:	کورمیه‌یم	اوقومیه‌یم
	مخاطب	:	کورمیه‌سك	اوقومیه‌سك
	غائب	:	کورمیه	اوقومیه

§

جمع	متکلم	:	کورمیه‌لم	اوقومیه‌لم
	مخاطب	:	کورمیه‌سکز	اوقومیه‌سکز
	غائب	:	کورمیه‌لر	اوقومیه‌لر

نهی غائب

مفرد	جمع
کورمسون	کورمسونلر
اوقومسون	اوقومسونلر

نهی حاضر

مفرد	جمع
کورمه	کورمیکز ـ یاخود ـ کورمیك
اوقومه	اوقومیکز ـ یاخود ـ اوقومك

تمرین

[چیزمك، آکلامق] مصدرلری مثبت صورتنده تصریف ایدیله جك

آشاغیده‌کی عباره‌لرده بولنان فعللرك هانكی صیغه‌دن اولدقلری ومصدرلری کوستریله‌جك :

[احمد افندی ! نه اوقیورسکز ؟ صرفی اکمال ایتدم ، شمدی نحو اوقیورم – ذکی وچالشقان برشاکردکندینی یالکز معلمنه دکل ، هرکسه سودیرر – وقتمزی بیهوده کچیرمیه‌لم ، زیرا کچن زمان برده‌ها عودت ایتمه‌مك اوزره بزه اوزاقلاشیور – بوکونکی درسه نیچون چالشمدیکز ؟ – درسه چالشمیان ایشته بویله مجازات کورر – یارین مکتبه کله‌میه‌جکم – ویرمش اولدیغکز کتابی بوکیجه پدرله برابر اوقویه‌جغز – محمود افندی ! بکا بر قلم ویریکز شکری افندی دفترینك بویله قاره‌لانمش اولدیغنی کورمسون ؛ قیزه‌جق ، میدانده بیراقه‌لم ، کلیرکلمز کورسون – بوسنه قیش کورمدك – قیش کونلری بهارکبی کچدی – توفیق افندی بروسه‌یه کیتمش ، الله سلامت ویره – سرمد بك بزه کلیور ، بزده برده‌ها آنلره کیتمیه‌لم]

افعال مرکبه

افعال مرکبه — ایکی کلمه‌دن مرکب اولان فعللردر بونلر بش نوعدر ، آیری آیری اسملری

برنجیسی : « فعل اقتداری » درکه فعل التزامی صیغه‌سنك مفرد غائبنه « بیلمك » مصدری علاوه اولنه‌رق یاپیلیر صیغه‌لرده « بیلمك » مصدری تصریف اولنور

[یازمق : یازه‌بیلمك ـ اوقومق : اوقویه بیلمك ـ کورمك : کوره‌بیلمك ـ ایستمك : ایستیه بیلمك کبی .

فعل اقتدارینك تصریفی

ماضیٔ شهودی

کوره بیلدم	کوره بیلدك
کوره بیلدك	کوره بیلدیکز
کوره بیلدی	کوره‌بیلدیلر

ماضیٔ نقلی

کوره‌بیلمشم	کوره بیلمشز
کوره‌بیلمشسك	کوره‌بیلمشسکز
کوره بیلمش	کوره بیلمشلر

مضارع

کوره‌بیلیرم	کوره بیلیرز
کوره بیلیرسك	کوره بیلیرسکز
کوره بیلیر	کوره‌بیلیرلر

حال

کوره‌بیلیورم	کوره بیلیورز
کوره بیلیورسك	کوره‌بیلیورسکز
کوره بیلیور	کوره بیلیورلر

استقبال ـ مستقبل

كوره بیله جكم	كوره بیله جكز
كوره بیله جكسك	كوره بیله جكسكز
كوره بیله جك	كوره بیله جكلر

فعل وجوبی

كوره بیلملی یم	كوره بیلملی یز
كوره بیلملیسك	كوره بیلملیسكز
كوره بیلملی	كوره بیلملیلر

فعل التزامی

كوره بیله یم	كوره بیله لم
كوره بیله سك	كوره بیله سكز
كوره بیله	كوره بیله لر

قاعده — فعل اقتدارینك منفیسنده (بیل) كلمه‌سی قالقوب یرینه نفی اولان « م » كلیر . مثلا : « كوره بیلمه‌مك ـ یازه ـ بیلمه‌مك » دیمیوب « كوره‌مه‌مك ـ یازه‌مامق » دینور .

فعل اقتدارینك منفی صورتنده تصریفی :

ماضیٔ شهودی	:	كوره‌مدم
ماضیٔ نقلی	:	كوره‌ممشم
مضارع	:	كوره‌مم
حال	:	كوره‌میورم

استقبال ـ مستقبل	:	کورەمیەجکم
فعل وجوبی	:	کورەمەملی‌یم
فعل التزامی	:	کورەمیەیم

§

ایکنجیسی . [فعل تعجیلی] درکه مادهٔ اصلیه‌یه بر « ی » حرفیله « ویرمك » مصدرینی علاوه ایده‌رك حاصل اولور . مذکور « ویرمك » مصدری تصریف اولنور .

[یازمق : یازیویرمك ـ کورمك : کوریویرمك ـ اوقومق : اوقوییویرمك ـ ایستمك : ایستییویرمك] الی آخره .

فعل تعجیلك تصریفی :

ماضی شهودی	:	کوریویردم	کوریویردك	الخ
ماضی نقلی	:	کوریویرمشم	کوریویرمشز	الخ
مضارع	:	کوریویریرم	کورییویریرز	الخ
حال	:	کوریویرییورم	کوریویرییورز	الخ
استقبال ـ مستقبل	:	کوریویرەجکم	کوریویرەجکز	الخ
فعل وجوبی	:	کوریویرملی‌یم	کوریویرملی‌یز	الخ
فعل التزامی	:	کوریویرەیم	کوریویرەلم	الخ
امر غائب	:	کوریویرسون	کوریویرسونلر	الخ
امر حاضر	:	کوریویر	کوریویریکز	الخ

§

اوچنجیسی : [فعل حکایه] درکه، هر صیغه‌ده مفرد غائبه : [ایدم ـ ایدك ـ ایدی ـ ایدك ایدیکز ـ ایدیلر] لفظلری علاوه اولنه‌رق حاصل اولور .

فعل حکایه‌نك تصریفی

ماضیٔ شهودی	:	کوردی ایدم	کوردی ایدك	الخ
ماضیٔ نقلی	:	کورمش ایدم	کورمش ایدك	الخ
مضارع	:	کوررایدم	کوررایدك	الخ
حال	:	کوریبورایدم	کوریبورایدك	الخ
استقبال ـ مستقبل	:	کوره‌جك ایدم	کوره‌جك ایدك	الخ
فعل وجوبی	:	کورملی ایدم	کورملی ایدك	الخ
فعل التزامی	:	کوریدم	کوریدك	الخ

امر غائبی ، امر حاضری یوقدر .

§

دردنجیسی ، [فعل روایت] درکه صیغه‌لرك مفرد غائبلرینك صوکنه : [ایمشم ـ ایمشز ـ ایمشسك ـ ایمشسکز ـ ایمش ـ ایمشلر] لفظلری علاوه اولنه‌رق حاصل اولور .

ماضیٔ شهودی	:	تصریف ایدیله‌مز		
ماضیٔ نقلی	:	کورمش ایمشم	کورمش ایمشز	الخ
مضارع	:	کوررایمشم	کوررایمشز	الخ
حال	:	کوریبورایمشم	کوریبور ایمشز	الخ
استقبال ـ مستقبل	:	کوره‌جك ایمشم	کوره‌جك ایمشز	الخ
فعل وجوبی	:	کورملی ایمشم	کورملی ایمشز	الخ
فعل التزامی	:	کوریمشم	کوریمشز	الخ

بو فعلك دخی امر غائبی ، امر حاضری یوقدر .

§

بشنجیسی، [فعل شرطی] درکه صیغه‌لرك مفرد غائبلرینه :
(ایسه‌م ـ ایسه‌ك ـ ایسه ـ ایسه‌ك ـ ایسه‌کز ـ ایسه‌لر)
لفظلری علاوه اولنه‌رق یاپیلیر.

فعل شرطینك تصریفی

ماضیٔ شهودی	: کوردی ایسه	کوردی ایسه‌ك	الخ
ماضیٔ نقلی	: کورمش ایسه‌م	کورمش ایسه‌ك	الخ
مضارع	: کورر ایسه‌م	کورر ایسه‌ك	الخ
حال	: کوریور ایسه‌م	کوریور ایسه‌ك	الخ
استقبال ـ مستقبل	: کوره‌جك ایسه‌م	کوره‌جك ایسه‌ك	الخ
فعل وجوبی	: کورملی ایسه‌م	کورملی ایسه‌ك	الخ
فعل التزامی	: کورسه‌م	کورسه‌ك	الخ

فعل شرطینك امر غائب و امر حاضر صیغه‌لری تصریف ایدیله‌مز .

§

اخطار — [حکایه ـ روایت ـ شرطیه] فعللری تشکیل ایچون علاوه ایدیلن [ایدی ـ ایمش ـ ایسه] لفظلرینه «فعل اعانه» تعبیر اولنور.

اشبو فعل اعانه اوچ صیغه‌دن عبارتدر :

— ١ —

ماضیٔ شهودی

مفرد	جمع
ایدم	ایدك

ایدك	ایدیکز
ایدی	ایدیلر

— ٢ —

ماضیٔ نقلی

مفرد	جمع
ایمشم	ایمشز
ایمشسك	ایمشسکز
ایمش	ایمشلر

— ٣ —

صیغهٔ شرطیه

مفرد	جمع
ایسه‌م	ایسه‌ك
ایسه‌ك	ایسه‌کز
ایسه	ایسه‌لر

بر طاقم صیغه‌لر دها واردرکه بونلره [صیغ ربطیه] نامی ویریلیر، آلتی دانه در.

صیغ ربطیه

١ — صیغهٔ صله — ایکی صورتله وجوده کلیر :

برنجیسی — ماضیٔ شهودینك مفرد غائبنك آخرینه

مثبت اولسون ، منفی اولسون ـ خفیفلرده «کی» ثقیللرده «نی» علاوه قیلنه‌رق تشکیل اولنور .

مثال :

صیغهٔ صله		ماضیٔ شهودی		مصدر	
منفی	مثبت	منفی	مثبت	منفی	مثبت
کلمدیکی	کلدیکی	کلمدی	کلدی	کلمه‌مك	کلك
اوقومدیغی	اوقودیغی	اوقومدی	اوقودی	اوقومامق	اوقومق

ایکنجیسی ـ مستقبل صیغه‌سنك مفرد غائبنك آخرینه ـ مثبت اولسون، منفی اولسون ـ «ی» علاوه اولنه‌رق یاپیلیر .

صیغهٔ صله		مستقبل		مصدر	
منفی	مثبت	منفی	مثبت	منفی	مثبت
کلمیه‌جکی	کله‌جکی	کلمیه‌جك	کله‌جك	کلمه‌مك	کلك
اوقومیه‌جغی	اوقویه‌جغی	اوقومیه‌جق	اوقویه‌جق	اوقومامق	اوقومق

§

۲ ـ صیغهٔ عطفیه ـ مادهٔ اصلیه‌نك آخرینه، ساکن ایسه حرکه‌لنه‌رك «وب» متحرك ایسه «یوب» علاوه قیلنه‌رق تشکیل اولنور .

مثال :

صیغهٔ عطفیه	مادهٔ اصلیه	مصدر
کلوب	کل	کلك
اوقویوب	اوقو	اوقومق

اخطار ـ صیغهٔ عطفیه‌نك منفیسی مادهٔ اصلیه‌یه «میوب» علاوه اولنه‌رق وجوده کلیر . [کلمیوب ـ اوقومیوب] کبی .

٣ ــــ صیغهٔ تعقیبیه ـ مادهٔ اصلیه‌نك آخرینه ساكن ایسه حركه‌لنه‌رك « نجه » ، متحرك ایسه « یجه » علاوه اولنه‌رق حاصل اولور .

مثال :

صیغهٔ تعقیبیه	مادهٔ اصلیه	مصدر
كلنجه	كل	كلمك
اوقویجه	اوقو	اوقومق

اخطار ـ صیغهٔ تعقیبیه‌نك منفیسی مادهٔ اصلیه‌یه « مینجه » الحاقیله یاپیلیر . [كلمینجه ـ اوقومینجه] كبی .

تمرین

آتیده‌كی جمله‌لرده بولنان فعللرده صله ، عطفیه ، تعقیبیه صیغه‌لری كوستریله‌جك :

[بیوكلر سوزه باشلاینجه كوچكلر صوصملی ـ تحصیل زمانلرینی اویون ایله گچیرمیوب تزییدمعلوماته صرف ایتملی ـ اختیارلره حرمت ایدیوب دعالرینی آلملی ـ هرشیئی اربابندن صوروب اوكرنملی ـ ارباب معارف ایچون بیلدیكی فنلری بیلمینه تعلیم ، بیلمدیكی فنلری ده بیلندن تعلم ایتمك قدر فائده‌لی بر آلش ویرش یوقدر ـ اوقویوب یازمقدن اوصانمیان هیچ بر زمان ضرر ایتمز ـ عارف اولان اصحاب ذكانی كورنجه طانیر] .

٤ ـ صیغهٔ توقیتیه ـ ماضیٔ شهودینك جمع متكلمنك آخرینه ـ مثبت اولسون ، منفی اولسون ـ « جه » علاوه ایدیله‌رك حاصل اولور .

مثال :

مصدر		ماضیٔ شهودی		صیغهٔ توقیتیه	
مثبت	منفی	مثبت	منفی	مثبت	منفی
کلمك	کلمه‌مك	کلدك	کلمدك	کلدکجه	کلمدکجه
اوقومق	اوقومامق	اوقودق	اوقومدق	اوقودقجه	اوقومدقجه

٥ ـ صیغهٔ ابتدائیه ـ فعل التزامینك مفرد غائبنك آخرینه ـ مثبت اولسون، منفی اولسون ـ «لی» علاوه قیلنه‌رق یاپیلیر .

مثال :

مصدر		فعل التزامی		صیغهٔ ابتدائیه	
مثبت	منفی	مثبت	منفی	مثبت	منفی
کلمك	کلمه‌مك	کله	کلمیه	کله‌لی	کلمیه‌لی
اوقومق	اوقومامق	اوقویه	اوقومیه	اوقویه‌لی	اوقومیه‌لی

اخطار ـ بو صیغه‌یه بعضاً « دن بری » علاوه اولنور :

کله‌لیدن بری ـ اوقویه‌لیدن بری

٦ ـ صیغهٔ انتهائیه ـ صیغهٔ تعقیبیه‌نك آخرینه ـ مثبت اولسون، منفی اولسون ـ «یه‌قدر» لفظی علاوه قلنه‌رق تشکیل اولنور.

مثال :

مصدر		صیغهٔ تعقیبیه		صیغهٔ انتهائیه	
مثبت	منفی	مثبت	منفی	مثبت	منفی
کلمك	کلمه‌مك	کلنجه	کلمینجه	کلنجه‌یه‌قدر	کلمینجه‌یه‌قدر
اوقومق	اوقومامق	اوقویجه	اوقومینجه	اوقویجه‌یه‌قدر	اوقومینجیه‌قدر

تمرین

آتیده‌کی عباره‌لرده بولنان فعللرده توقیتیه، ابتدائیه، انتهائیه صیغه‌لری تفریق و تعریف اولنه‌جق :

(سزی کورمیه‌لی خیلی زمان اولدی ـ قومشوم مملکتنه کیده‌لی برسنه‌یی تجاوز ایتدی ـ خواجه افندی گلنجه‌یه قدر درسمزی بللیه‌لم ـ تحصیل معارفه سعی تام ایدلمدکجه هیچ برشی اله کیرمز ـ درسمی آکلامیه باشلایالیدن بری اویون اویناممغی هیچ آرزو ایتمیورم ـ آفرین آلدقجه شوقم آرتیور ـ چالشمدقجه بدرملک مظهر حسن توجهی اوله‌میه‌جغمی بیلمزدکلم ـ انسان کسب کمال ایتمینجه‌یه قدر نائل احترام اوله‌ماز ـ عاقل اولان اولنجه‌یه قدر تعلیم و تعلمدن وازکچمز) .

اسم فاعل ـ اسم مفعول

اسم فاعل ـ معناسندن بر فعلی اجرا ایتدیکی آکلاشیلان کلمه‌در . معلوم مصدرلرده ادات مصدرك یرینه خفیف ایسه «ن» ثقیل ایسه « ان » کتیرمکله ویاخود علی العموم مادهٔ اصلیه‌یه « یجی » اداتی علاوه اولنه‌رق حاصل اولور .

اسم فاعل		مثال :	مصدر
کوریجی	کورن		کورمك
کزیجی	کزن		کزمك
صاتیجی	صاتان		صاتمق
یازیجی	یازان		یازمق

اخطار ـ مادهٔ اصلیه‌نك صوکی حرکه‌لی اولان مصدرلردن اسم فاعل یاپمق ایچون [ن . ان . یجی] یرینه [ین . یان . ییجی] لفظلری کتیرلمز .

مثال :

اسم فاعل		مصدر
سویله‌یجی	سویله‌ین	سویله‌مك
آکلایجی	آکلایان	آکلامق

§

اسم مفعول — معناسندن بر فعلك تأثیرینی کوردیکی آکلاشیلان کله‌در . مجهول مصدرلرده ادات مصدرك یرینه خفیف ایسه (ن) ، ثقیل ایسه (ان) کتیرلمکله ، یاخود ادات مصدرك حذفیله (مش) اداتی علاوه اولنه‌رق حاصل اولور .

مثال :

اسم مفعول		مصدر
کورلمش	کوریلن	کورلمك
ویرلمش	ویریلن	ویرلمك
صاتلمش	صاتیلان	صاتلمق
یازلمش	یازیلان	یازلمق
اوقونمش	اوقونان	اوقونمق

اخطار — اسم فاعل و اسم مفعول هرنه‌قدر معناجه فعلدن معدود اولمیوب صفت مقامنده ایسه‌لرده مقصدلردن حاصل اولدقلری ایچون فعل بحثنه داخلدرلر . بونلره « فرع فعل » تعبیر اولنور . (لر) اداتیله جمعلنیرلر . احوال اسم بونلرده دخی جاریدر .

تمرین

آتیده‌کی عباره‌لرده کوریلن اسم فاعل و اسم مفعوللر تفریق ایدیله‌جك وهانکی مصدرلردن مشتق اولدقلری بیلدیریله‌جك :

[چوق چالشان چوق قازانیر — الده بولنان پاره‌نك قیمتر کیتدکدن صکره آکلاشیلیر — دوکونه دعوت کیدنلره اوقویجی دیرلر — زمانمزده طبع ایدیلن کتابلر ، آچیلان مکتبلر تعداد اولنه‌ماز — اییلك ایدن اییلك بولور — اوقومش آدم جاهل قالانلرك یانده دائما کندینی صایدیرر .]

....

ادات

ادات — باشلی باشنه برمعنی افاده ایتمیوب اسملر ، فعللر آره‌سنده معتبدار اولان کلمه‌لردر . مثلا : [انسان مکتبه تحصیل هنر وتربیه ایچون کیدر] عباره‌سنده‌کی (و) ایله (ایچون) کلمه‌لری مستقل بر معنایه دلالت ایتمدکاری حالده بوراده (و) هنر ایله تربیه کلمه‌لرینی بربرینه عطف و « ایچون » دخی مکتبه کیتمه‌نك سببنی بیان ایلمکده‌در .

ادوات

آ — کلمه‌نك اولنده بولنورسه ادات ندا ، آخرنده بولنورسه ادات تأکید اولور .

آرتق — ادات اکتفا .

آنجق — ادات حصر .

آه — ادات تحسر .
آی — تعجب وتأثر اداتیدر .
الك — تفضیل اداتیدر. صفتلره داخل اولور .
البت ، البته — ادات تأکید .
اکر — ایذان وشرط اداتیدر ،
امان — ادات استمداد .
اوت — ادات تصدیق .
اوخ — ادات تلذذ .
اوف — تأثر وملال اداتیدر .
اوزره — ادات استعلا .
ای — ادات ندا .
ایچون — تعلیل اداتیدر .
ایشته — ادات تنبیه .
ایکن — ادات حال . بعضاً تخفیف اولنه‌رق (کن) صورتنه قونور .
ایله — ایکی شیئی بربرینه مقارن کوسترسه ادات مقارنت ، برشیئه دیکر شیئی واسطه کوسترسه ادات وساطت ، برشیئی دیکر شیئه سبب کوسترسه ادات تعلیل اولور. بعضاً تخفیف اولنه‌رق (له) صورتنده یازیلیر.
اویله — تصدیق وتمثیل اداتیدر .
ایواه — ادات تحسر ،

تمرین

آتیده‌کی عباراتده بولنان اداتلر تفریق اولنوب نه اداتی اولدقلری بیان ایدیله‌جك :

[نیچون اویله محزون طورییورسکز ؟ ــ ایشته موسم بهار آثارینی کوسترمکه باشلادی ــ بوکون مکتبه کلیر ایکن سزك اوه اوغرادم ــ اوف هوا نه‌قدر صیجاق ــ صنفمزك الك چالشقانی ولی افندیدر ــ اکر شهادتنامه اخذینه موفق اوله بیلیرسه‌م مکتب اعدادی‌یه کیره‌جکم ــ آمان ! جهالتك بودرجه فنا اولدیغنی بیلسه‌ه ایدم کنجلك زمانلرینی بیهوده‌می کچیریردم ــ آرادر نیچون سوز دیکله‌میورسك ؟ ــ آمان آرقداشم ، بکا صیق صیق مکتوب یازیکز که اندیشه‌دن قورتیله‌لم ــ خسته‌لکله اویقو خیلی زماندن بری سمتمه اوغرامازاولدی ــ برکیمسه یازی یازارکن یان کوزله ویا اکیلوب باقمق آداب و تربیه‌یه مغایردر ــ سایهٔ شاهانه‌ده استراحت اوزره یاشایورز ــ آه ، نه زمان کلدیکز ؟ ــ باقسه‌کز آ بکا نه‌لر سویلیورلر ــ تحصیل کمالات آنجق سعی وثبات ایله ممکن اوله‌بیلیر ــ تنبللکی التزام بولنده برشاکرد طرفندن مکرراً وقوع بولان واهی معذرتلر اصلاشایان قبول اوله‌ماز ــ آرتق درسه چالیشه‌جغم ــ آه ، وجودمك هر ذره‌سنده براضطراب حس ایدییورم ــ کنجلکنی . مساعدزمانلرینی تحصیل علم وهنره صرف ایتمین برکیمسه صوکنده البته نادم اولور ــ انسان عطالتله نائل آمال اوله‌ماز ــ ای قیمتی بیلنمین کنجلك زمانلری ! نره‌ده‌سکز ؟ ــ انسان اهمیت ودقت ایله باقنجه هرذره‌ده عقله حیرت

ویره جك بر اثر کوررکه کافه‌سی الله عظیم الشانك بر لکنه . بیوکلکنه شهادت ایدر ــ اوخ ، درسمی یاپدم یازیلرمی‌ده حاضرلادم] .

ادوات

باری ــ هیچ اولمازسه مآلنی مفید ادات اکتفا .

بتون ــ ادات تعمیم .

برابر ــ تشریك اداتی اوله‌رق قوللانیلیر .

بری ــ استمرار اداتیدر .

بلکه ــ احتمال اداتیدر .

بیله ــ عطف تنبیهی اداتیدر .

پك ــ ادات مبالغه .

تك ــ تمنیٔ التزامی اداتیدر .

چونکه ــ ادات تعلیل .

حاشا ــ ادات تنزیه .

حتی ــ عطف تنبیهی اداتی .

خیلی ــ ادات تکثیر .

دخی ــ ادات عطفدر . اکثریا تخفیف اولنه‌رق (ده) صورتنه قونور .

دك ــ ادات انتها . شعرده مستعملدر .

دکل ــ ادات نفی .

دکین ــ ادات انتها . محررات رسمیه‌ده قوللانیلیر .

دها ــ ادات تفضیل .

زیرا ـ تعلیل اداتیدر .
سز ـ ادات نفی .
سزین ـ ادات حال . منفی مصدرلره لاحق اولور .
تشمدی ـ ادات حال .
صانکه ـ ادات تمثیل .
طولایی ـ ادات تعلیل .

تمرین

آشاغیده‌کی جمله‌لرده بولنان اداتلر کوستریله‌جك ونه اداتی اولدقلری بیان ایدیله‌جك :

[علمك قدری مالدن اعلادر: زیرا علم حفظ ایدر، مال حفظ اولنور ـ طبیب ، مریضه نصل معامله ایدرسه عالم دخی جاهله اویله معامله ایتملیدر ـ عقللی اولان تحصیل کمالدن واز کچرمی ؟ حاشا ـ اولدقجه چالیشیور ، بلکی موفق اولور ـ انسان سعی ایتمکسزین بر شیئه نائل اولهماز ـ تك اوقوده کیمدن اوقورسه‌ك اوقو ـ یازی یازمیورسه‌ك ، باری درسنی ازبرله ـ خیلی زماندن بری تنبللك ایدیورسه‌ك ـ بیوك آدم اولمق ایسترسه‌ك بتون اوقاتکی تحصیله صرف ایت ـ شرف حقیقی پاره ایله دکلدر، علم ایله‌در ـ قارداشم مکتبه برابر کیده‌لم ـ حواجه افندی شمدی کلدی ـ بو افندی دها ذکیدر ـ شو افندی‌ده پك چالشقاندر ـ اویون اوینامق شویله طورسون خاطرمه بیله کلمدی] .

ادوات

غایت	ـ ادات مبالغه.
فقط	ـ حصر، استدراك اداتیدر.
قدر	ـ ادات انتها
کبی	ـ ادات تشبیه.
کوره	ـ نسبت و مطابقت اداتیدر.
که	ـ بیان و تعلیل اداتیدر.
لکن	ـ ادات استدراك.
می	ـ ادات استفهام.
نتکیم	ـ ادات تمثیل.
نیچه	ـ ادات تکثیر.
و	ـ ادات عطف.
ای	ـ تعجب و تأثر اداتیدر.
ها	ـ ادات تنبیه.
هایدی	ـ ادات تشویق.
های‌های	ـ ادات تصدیق.
هر	ـ ادات تعمیم. یالکز مفرده داخل اولور.
هپ	ـ ادات تعمیم.
هله	ـ ادات تحذیر.
هیچ	ـ نفی ونهیه مخصوص ادات تأکید.
یا	ـ ادات ندا. عربی کلمات و ترکیباته داخل اولور.

یاخود — ادات تردید. تخفیف اولنه‌رق «یا» صور...
اوقونور.

ینه — عطف و توبیخ اداتیدر.

تمرین

آشاغیده‌کی جمله‌لرده‌کی ادوات تفریق و بیان اید...

درس ساعتی کلدی، هایدی صنفه — هیچ عالم ایله جاهل...
اولورمی؟ — انسان یا ییلك ایتملی، یاخود قنالق ایتمه‌مکه ...
سلیمانیه جامع شریفی غایت عالی و صنعتلی بر بنادر — هر کس...
کوره مصرف ایتملیدر — نیچه صاحب ثروت جهالتله د...
و ضرورت اولمشدر — دنیا باقیمی که آخرت دوشو...
چوجقلر، بو سوزلره دقت ایدیکز ها! — ثروتمی ای...
علممی دیرلرسه علمی ایسته‌که ثروت آندن حاصل اولو...
کور بیلمینلره سیاه برشی کورینور سه‌ده الماس آندن...
جناب حق هرقولنی تحصیل و تربیه‌یه استعداد ایله خلق ایتـ...
یارب! بزی ایکی جهانده مظهر نجات ایله — بکا امنیتـ...
های های — بو سوزلر هپ احکام دینیه‌یه مستنددر ...
درسنی کندی کندینه حاضرلامدن اولماز؛ فقط ...
حضورنده آکلامش اولمسی شرطدر — هله چالشـ...
ابوینندن التفات کوره‌بیلیرمی؟ — سایهٔ شاهانه‌ده ...
شمن‌دوفر انشا ایدلمشدر — وعد بورج کبیدر — الله...
اطاعت واجب اولدیغی کبی امیرالمؤمنینه ده اطاعت ...